

Українська медична стоматологічна академія

БІБЛІОТЕКА

Віртуальний бюлетень *«Неминущий подвиг порятунку»*

Калюжний Денис Миколайович

до 120-річчя з дня народження

Автор: Резутіна Т.Ю.

Калюжний Денис Миколайович

- ▶ *український гігієніст, вчений-епідеміолог;*
- ▶ *Заслужений діяч науки УРСР (1964);*
- ▶ *Член-кореспондент АМН РФСРСР (1961);*
- ▶ *Доктор медичних наук (1954);*
- ▶ *Завідувач кафедри комунальної гігієни (1946-1970);*
- ▶ *Учень академіка О.М. Марзєєва;*
- ▶ *Автор понад 250 наукових праць, у т.ч. 24 монографій;*
- ▶ *Засновник наукової школи в галузі охорони атмосферного повітря*
Під його керівництвом виконані 16 докторських і 22 кандидатських
дисертації;
- ▶ *Учні – професори О.Г. Волощенко, Ю.Д. Думанський;*
- ▶ *Учасник Другої світової війни;*
- ▶ *Нагороджений орденами Вітчизняної війни I та II ступенів,*
Трудового Червоного Прапора, Червоної Зірки, чехословацьким
орденом «Бойовий Хрест», медалями

Денис Калюжний народився
16 жовтня 1900 року
на Сумщині, в селі Калюжне,
Лебединського району
в сім'ї селянина

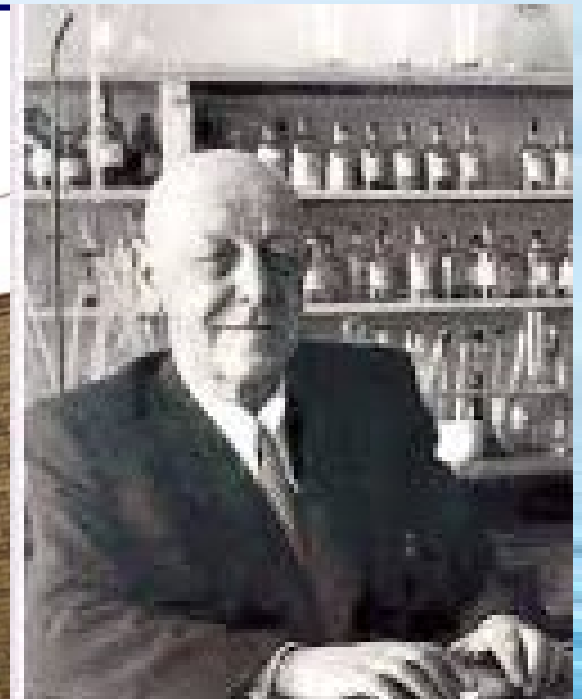

У 15 років вступив до земської фельдшерської школи в Харкові. Працював фельдшером і дезинфектором на залізничному вузлі і тут, у період громадянської війни, вперше зіткнувся з епідеміями

У 1921 році вступив до Харківського медичного інституту на санітарно-профілактичний факультет. По закінченні впродовж п'яти років працював дільничним санітарним лікарем у колишній столиці України – індустріальному Харкові

З 1932 року – аспірант кафедри загальної гігієни медичного інституту й одночасно науковий співробітник Інституту комунальної гігієни під керівництвом видатного вченого та лікаря-гігієніста О.М. Марзеєва

О.М. Марзеєв

У 1937 році призваний до армії, де продовжував вести наукову роботу. Викладав гігієну та епідеміологію у Харківському військово-медичному училищі, а коли розпочалася війна – у Військовій медичній академії у Куйбишеві

Військово-медична академія у Куйбишеві (тепер Самара)

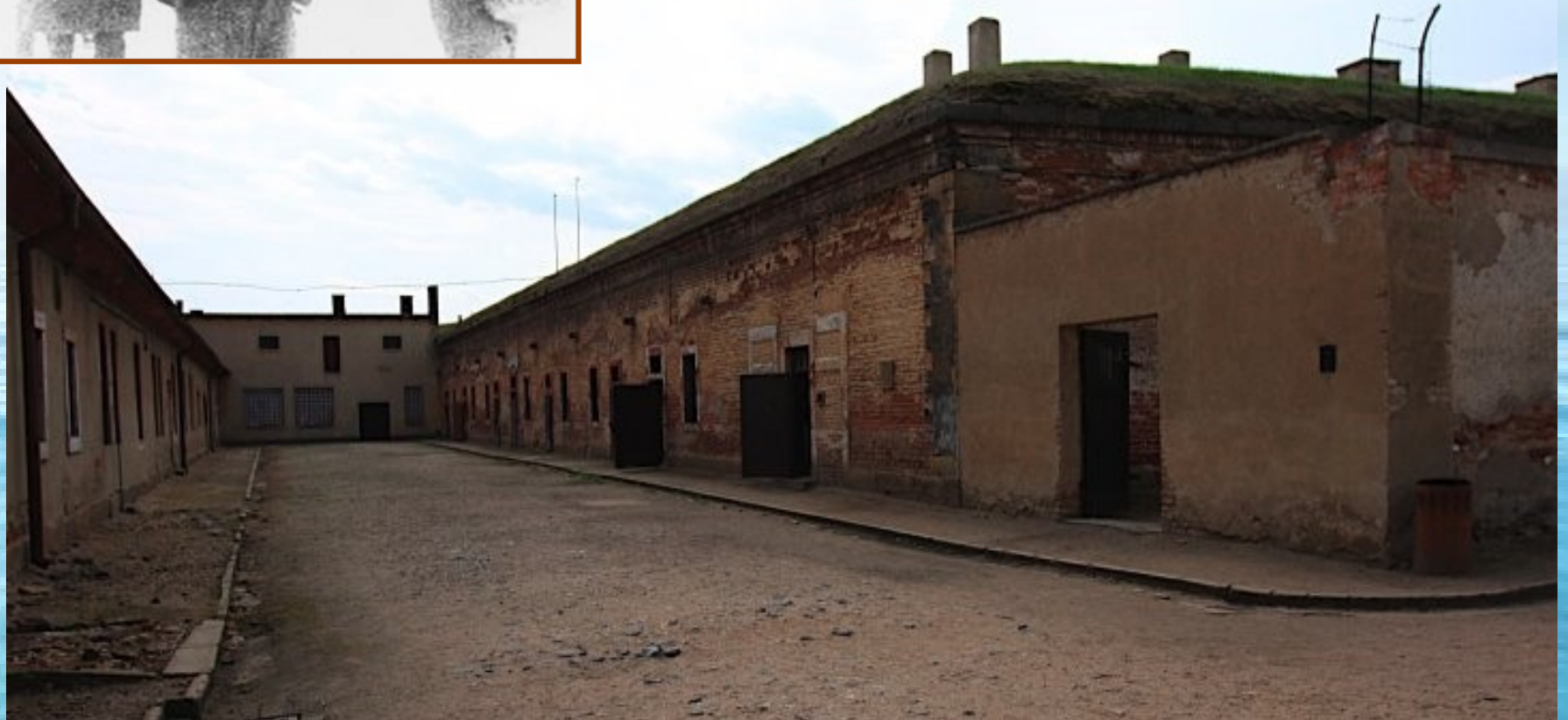
**У 1942 році направлений у діючі війська, де очолив СЕЛ
Воронезького, а потім 1-го Українського фронту**

***Видатний вчений-епідеміолог і гігієніст, найближчий
співробітник корифея української гігієни О. Марзєєва –
Денис Калюжний зробив величезний внесок у
профілактику захворювань серед військових***

Улітку 1945 року перед підполковником медичної служби Д. Калюжним постало колосальне випробування – ліквідація епідемії висипного тифу у щойно звільненому радянськими військами концтаборі Терезині поблизу Праги

Наприкінці квітня 1945 року, напередодні свого краху, нацисти зігнали до Терезіна ще 14 тис. осіб з інших таборів – у тому числі військовополонених із країн-союзників, майже всіх політв'язнів. Багато хто був навмисно заражений висипним тифом

Радянські солдати, які звільнили табір, побачили страшну картину: сотні хворих у лихоманці, без пам'яті, лежали поряд із трупами. Недіючий водопровід і каналізація, міриади вошей. Табір Терезін був, по суті, бактеріологічною бомбою, закладеною «третім рейхом» у мить своєї агонії

**До Терезіна була направлена СЕЛ-70,
санітарно-епідеміологічна лабораторія 1-го Українського фронту,
очолювана підполковником медичної служби
Денисом Миколайовичем Калюжним.**

Відразу ж почалася епопея порятунку

12 травня – 114 хворих

13 травня – 170 нових випадків захворювання

15 травня – 200 вбитих хворобою

Створено 5 армійських госпіталів.

***Упродовж перших п'яти днів госпіталізовано
понад 2 тис. хворих на висипний тиф,
а за два подальших тижні – 2983 людини.***

Одночасно розміщено в стаціонарах

1160 терапевтичних хворих,

268 хворих на дизентерію та черевний тиф

Денис Миколайович керував ліквідацією багатьох інфекційних спалахів під час війни, але цей «поєдинок» був, безумовно, найважчим. Про цей період він у 1975 році, до тридцятиріччя Перемоги, надрукував тільки одну невелику статтю в науковому журналі «Санітарія і гігієна» – «З історії боротьби з епідеміями під час Великої Вітчизняної війни». Стримана публікація, без жодного коментаря. А фактично Д. Калюжний врятував Європу від страшної епідемії

ДЕНИС КАЛЮЖНИЙ З ІНОЗЕМНИМИ КОЛЕГАМИ В ТЕРЕЗИНІ. 1945 р.

Праця Д. Калюжного була високо оцінена урядом Чехословаччини. Вчений був нагороджений «Бойовим залізним хрестом» – національним орденом цієї країни за хоробрість, обраний почесним членом Чехословацького науково-медичного товариства ім. Я. Пуркіньє

У 1946 році переведений до Київського НДІ.

Захистив докторську дисертацію «Гигиеническая оценка загрязнения атмосферного воздуха выбросами предприятий черной металлургии и мероприятия по его оздоровлению» (1955 рік).

**Заснував
наукову школу
в галузі охорони
атмосферного
повітря**

У 1958 році за ініціативи Д.М. Калюжного в Інституті було організовано лабораторію радіаційної гігієни, яка стала науково-методичним центром країни, а також було створено в системі санепідслужби підрозділів радіаційного контролю. Цей напрям в Інституті очолив учень Дениса Миколайовича – І.Є. Мухін

У 1960 році в Інституті розпочалися дослідження нового напрямку – гігієна канцерогенних факторів. Під керівництвом Д. Калюжного, його молода учениця Н. Янишева зі співробітниками за результатами досліджень канцерогенних речовин у викидах металургійних заводів вперше у світі здійснили гігієнічне нормування хімічних канцерогенів

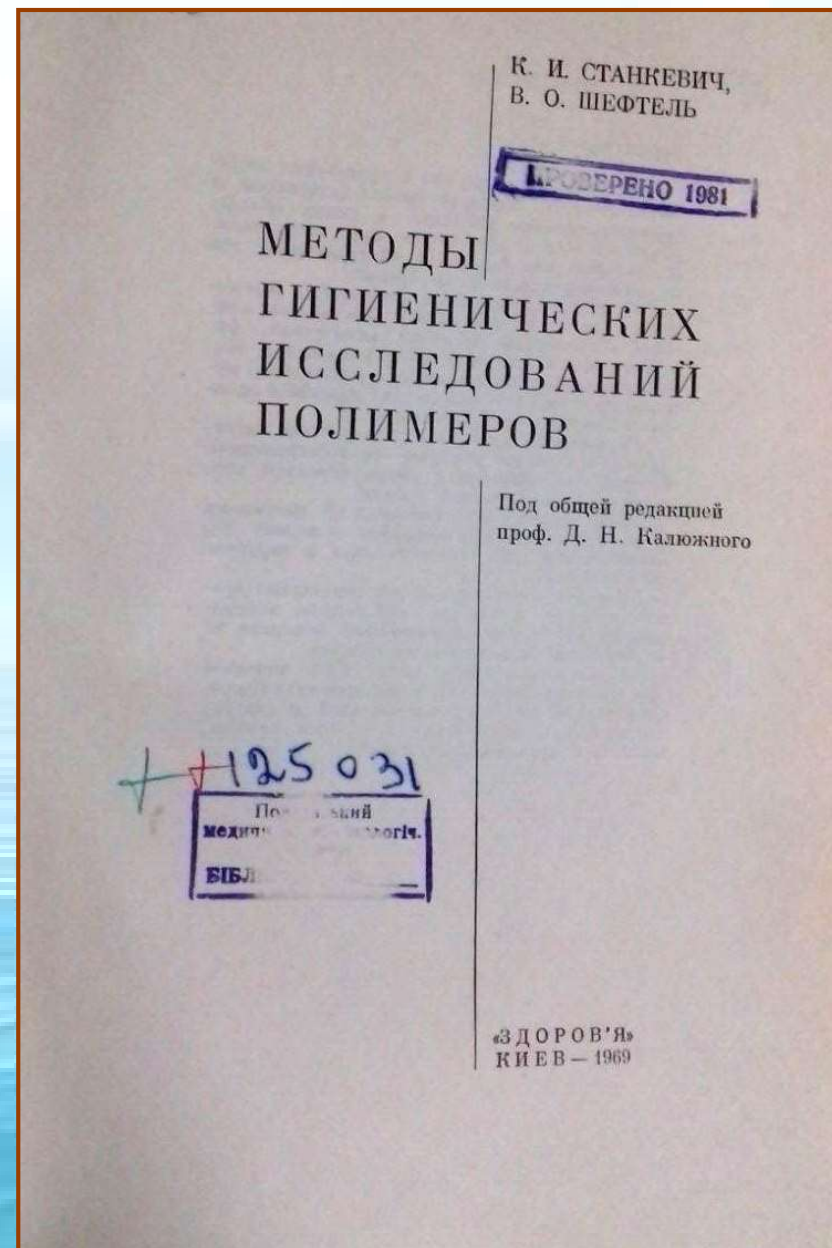
Калюжний Д.М.

Ніне́ль Я́ківна Янишева

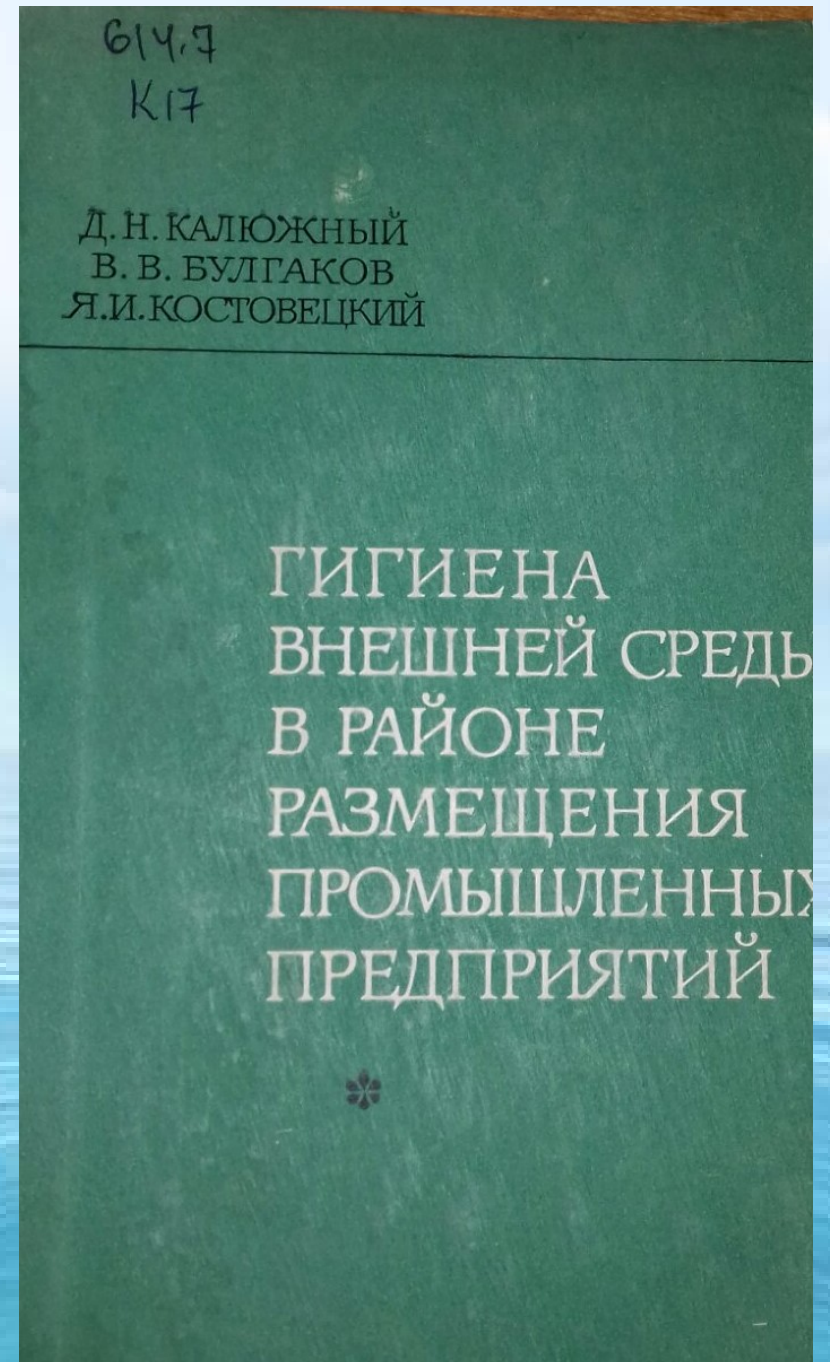
**Заслугою Д.М. Калюжного
було створення у 1962 році лабораторії
гігієни аероінізації, яка у 1965 році
отримала назву – лабораторія
електромагнітних випромінювань.
Для дослідження можливого впливу
на здоров'я людини синтетично
одержаних матеріалів отримав
розвиток новий напрям
гігієнічної науки –
гігієна полімерних та синтетичних
матеріалів**

**За його ініціативи в 1965 році
вперше в Україні була створена
лабораторія боротьби із шумом**

Уперше в Україні Денис Калюжний започаткував такі напрями:

- ▶ *Гігієна канцерогенних факторів (1960);*
- ▶ *Гігієна хімічних алергенів (1961);*
- ▶ *Гігієна електромагнітних випромінювань (1962);*
- ▶ *Гігієна полімерних та синтетичних матеріалів (1963);*
- ▶ *Гігієна шуму (1965)*

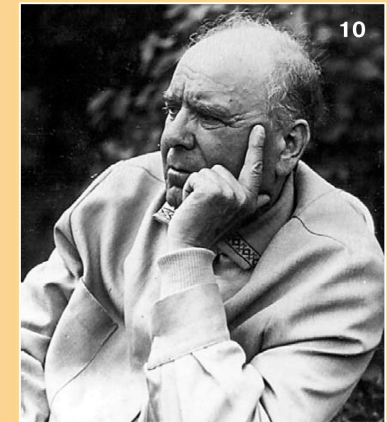
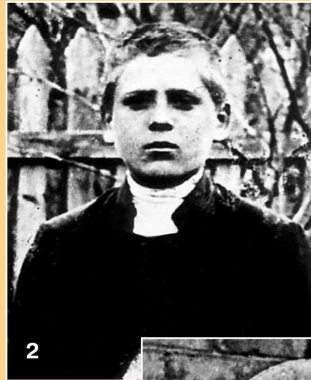
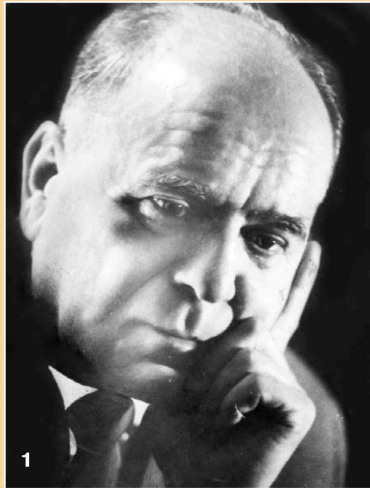

***Денис Миколайович
Калюжний помер
24 червня 1976 року.
Похований в Києві на
Байковому кладовищі***

10 МИТТЄВОСТЕЙ З ЖИТТЯ ДЕНИСА

МИКОЛАЙОВИЧА КАЛЮЖНОГО

1. Наодинці з собою.
2. Школяр.
3. Учень земської фельдшерської школи.
4. Молода родина.
5. З учителем О.М. Марзєєвим.
6. На дачі з донькою.
7. Армійський підполковник і "Бойовий залізний хрест" Чехословаччини за порятунку від епідемії.
8. У лабораторії гігієни інституту.
9. Серед учасників семінару, організованого Українським інститутом комунальної гігієни.
10. Справу продовжать наступники.

Використані джерела:

1. Основные итоги деятельности санитарногигиенического факультета Киевского медицинского института: (К 140-летию основания института и 50-летию основания факультета. Упомянут Д.М. Калюжный) / Н.Ф. Борисенко, Р.Д. Габович, Е.И. Гончарук и др. // Гигиена и санитария. – 1982. - № 10. – С. 48-51
2. Виленский Ю.Г. Терезино. Пять дней в мае: [О санитар.-эпидем. группе 1-го Укр. фронта, подполковнике мед. службы Д.Н. Калюжном] // Медицина в солдатской шинели / А.Е. Романенко, А.М. Сердюк, Б.Д. Братусь и др. – К., 1989. – С. 289-292.
3. Калюжный Денис Николаевич // БМЭ. – 2-е изд. – М., 1964. – Т. 36. – С. 498-499.
4. Віленський Ю. Звіттяга Дениса Калюжного: [Конференція, присвячена 100-річчю від дня народження укр. гігієніста Д. Калюжного] // Ваше здоров'я. – 2000. – 22 листоп. – С. 6.
5. Віленський Ю. Неминуший подвиг порятунку [Електронний ресурс] / Ю. Віленський. – Режим доступа. : <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/nemynushchyy-podvyg-poryatunku>